

הקדוש ברוך הוא שולח את משה למצרים, תוך שהוא מצייד אותו בתיאור מצוקת העם ורצונו לגאול אותם מייסוריהם. משה מרגיש כי מידע זה, מזעזע ככל שיהיה, לא יכול לקדם בשום אופן את תהליך שחרור העם ממצרים. בטרונייתו 'מי אנכי כי אלך אל פרעה?', טוען משה כי בכדי להתקבל אצל שליט מצרים הוא צריך חיזוק למעמדו⁶ - ובדבריו 'וכי אוציא את בני ישראל ממצרים?' הוא מפקפק באמונת העם בשליחותו, בשעה שיתגלה אליהם כשאין באמתחתו דבר מלבד דברי ה' על מצוקתם.

לאור דברי משה, הקדוש ברוך הוא מחזק את מעמדו על ידי הבטחת ליווי אישי מצידו ('כי אהיה עמך'), ומורה למשה לפתח את אמונת העם על ידי נבואה עתידית שישמיע באזניהם.

תגובת משה לדברי ה' מביעה פקפוק גדול בכח השפעתה של אמירה:

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָאֱלֹהִים הֲנִה אֲנֹכִי בָּא אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתִּי לָהֶם אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם וַיֹּאמְרוּ לִי מִה שְׁמוֹ מִה אָמַר אֱלֹהִים" (שם, י"ג)

הקדוש ברוך הוא אינו מתייחס לפקפוק של משה, אך מצייד אותו בתוכני אמירה רחבים שבסיוע השמעתם יתרחש תהליך של 'ושמעו לקלך':

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה אֲהִיֶּה אִשְׁרָךְ וְאִמְרָה פֶּה תֹאמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲהִיֶּה שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם: וַיֹּאמֶר עוֹד אֶל־אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה פֶּה תֹאמַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם זֶה שְׁמִי לְעֹלָם וְזֶה זְכָרִי לְדֹר דָּר: לֵךְ וְאֶסְפָּת אֶת זַקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם נִרְאָה אֵלַי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב לֵאמֹר פֶּקֶד פְּקַדְתִּי אֶתְכֶם וְאֵת הָעֲשׂוּי לְכֶם בְּמִצְרַיִם: וְאָמַר אֶעֱלֶה אֶתְכֶם מִצְרַיִם אֶל אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהִחַתִּי וְהִפְרַזְתִּי וְהִחַזְתִּי וְהִיבֹסִי אֶל אֶרֶץ זְבַת חֶלֶב וְדָבַשׁ: וְשָׁמְעוּ לְקֹלְךָ וְבָאתָ אִתָּה וְזָקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל מִלְךְ מִצְרַיִם וְאָמַרְתָּם אֵלָיו ה' אֱלֹהֵי הָעִבְרִיִּים נִקְרָה עֲלֵינוּ וְעַתָּה גִלְכָה נָא דְרֹךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְבַר וְנִזְבְּחָה לָה' אֱלֹהֵינוּ" (שם, י"ד-י"ח)

אולם, משה נשאר בעמדתו כי שליחות המבוססת על אמירה לא תוביל לאמונת העם, והוא אף מצטט את תגובתם האפשרית לדברי ה' 'ואמרת אלהם ה'... נראה אלי':

"וַיַּעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר וְהֵן לֹא יֵאֱמִינוּ לִי וְלֹא יִשְׁמְעוּ בְּקֹלִי כִּי יֹאמְרוּ לֹא נִרְאָה אֵלֶיךָ ה'" (שם ד', א')

⁶ ראו דברי ראב"ע, שמות ג' י"א ד"ה לכה: "השיב הנה אני רועה, והוא מלך גדול", וכן דברי אור החיים (שם ד"ה מי): "פירוש אפילו בשליחות שאינה הפך רצונו כי איני חשוב לדבר לפני מלך".

מציין האל את קול הצעקה ואת מראה השיעבוד כמי שהכריעו את הכף וסיימו את תקופת השיעבוד. את ה'צורך' (כביכול) החוייתי בשני החושים מבאר החזקוני:

"צעקת בני ישראל באה אלי. ואם תאמר לשוא הם צועקים, תלמוד לומר 'וגם ראיתי את הלחץ' – בדין הם צועקים" (שמות ג', ט' ד"ה צעקת)

חויית מעמד הסנה, אם כן, חידדה אצל משה שתי הבנות:

- א. רושם המראה הינו חזק וכמעט בלתי ניתן להכלה עקב עוצמתו.
 - ב. לעומת זאת, רושם הקול מקבל מימד אמין רק כשנלווה אליו גם מראה עינים.
- מצויד בתובנות אלו, דוחה משה את הצעת השליחות של הקדוש ברוך הוא – כפי שנראה.

הוויכוח על השליחות

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָאֱלֹהִים מִי אֲנֹכִי כִּי אֵלֶךְ אֶל פְּרֹעֶה וְכִי אוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: וַיֹּאמֶר כִּי אֲהִיֶּה עִמָּךְ וְזֶה לִּךְ הָאוֹת כִּי אֲנֹכִי שְׁלַחְתִּיךָ בְּהוֹצִיאֶךָ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה" (שמות ג', י"א-י"ב)

תוכן דברי הסירוב של משה ליטול על עצמו את השליחות ('מי אנכי כי אלך אל פרעה') נתפרש על ידי רבים כביטוי לענוותנותו של משה⁴. אולם, אם נפרשם כך נצטרך להבין מה משמעותו של החלק השני של שאלתו ('וכי אוציא את בני ישראל ממצרים'), חלק שאינו מוצג כנובע מהשאלה הראשונה אלא כשאלה בפני עצמה. כמו כן, נצטרך להבין במה מהווה תשובת ה' מענה לענוותנותו של משה?⁵ וכמובן – מדוע תשובת ה' איננה מספקת את משה והוא ממשיך להתחמק מהשליחות?

כדי לענות על שאלות אלו ואחרות נציע לבחון את הוויכוח בין משה לקדוש ברוך הוא כוויכוח על דרך הנהגת העם בתהליך שחרורם ממצרים.

החיים), ויש שפרשו כי החזרה באה להדגיש את אורך תקופת הסבל שהשלים את גזרת 'ועבדו וענו אותם' (מלב"ם).

⁴ ראו: רש"י, מלב"ם, כלי יקר וכו', וכן קאסוטו, פירוש על ספר שמות, ירושלים תשמ"ח, עמ' 21 ואחרים.

⁵ שאלות אלו נדונו רבות בפרשנות, כשאת כולם הטריד הקשר בין שני חלקי השאלה, ומידת ההלימה של תשובת ה' לשאלה. רש"י, בעקבות חז"ל, פצל את דברי משה לשתי שאלות ובהתאמה הראה כיצד תשובת ה' עונה לכל אחד מחלקי השאלה. רשב"ם מתנגד נחרצות לפיצול השאלה ומראה כיצד חלקה השני של השאלה מעצים את חלקה הראשון, ואף מראה כיצד שני חלקי תשובת ה' מהווים מענה לשאלה בעוצמתה המלאה.

ונאומים קודמים המושמעים מפי משה, קשה לקבל פרשנות זו.

לנו נראה לפרש את דברי משה כהמשך הוויכוח על דרך הנהגת העם במצרים: משה מביע בדבריו התנגדות מוחלטת להנהגת דיבור, הוא סבור כי דיבור אל עם המצוי בתקופת עבדות כה ארוכה אינו יעיל, ועשוי לחבל בהשפעתם של האותות.

התנגדותו של משה להצעת הסיוע הא-להי בדיבור ובכח השפעתו, מביאה לצירופו של אהרן ולחלוקת התפקידים בין שני האחים. אהרן, כך נקבע, ימלא את תפקיד הדיבור, ואילו משה יבצע את האותות לעיני העם:

"וַיַּחַר אֶף ה' בְּמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֶהְרֵן אֲחִיךָ הַלֹּי וְדַעְתִּי כִּי דַבָּר יְדַבֵּר הוּא וְגַם הִנֵּה הוּא יֵצֵא לְקַרְאֲתְךָ וְרֹאֶךָ וְשָׂמַח בְּלִבּוֹ: וְדַבַּרְתָּ אֵלָיו וְשָׁמַתְּ אֶת הַדְּבָרִים בְּפִיו וְאַנְכִי אֶהְיֶה עִם פִּיךָ וְעִם פִּיהוּ וְהוֹרִיתִי אֶתְכֶם אֶת אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן: וְדַבָּר הוּא לְךָ אֶל הָעָם וְהִיָּה הוּא יְהִי לְךָ לְפִהּ וְאֵתָהּ תִּהְיֶה לוֹ לְאַלְהֵים: וְאֵת הַמַּטֵּה הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בּוֹ אֶת הָאֵתָת׃"

(שם "ד-ז")

בדרך במלון

את הרצף שבין ההכנות לשליחות לבין ביצועה בפועל, קוטעת פרשייה המעלה שאלות פרשניות רבות וקשות. הפסוקים מתארים סכנת מוות המרחפת על ראשו של משה בעת שהייתו במלון, ומעשה הצלה של ציפורה שהסיר את האיום. מהו הגורם שהביא לאיום בעונש כה קשה על משה?

הוויכוח בין הקדוש ברוך הוא למשה מסתיים לכאורה בניצחון של משה, ואופי השליחות אכן התווה על פי בקשתו. ואולם, מרמזים ששתל הכתוב בתיאור פרידת משה מיתרו, נראה כי משה עדיין אינו חדור התלהבות לקראת השליחות:

"וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיָּשָׁב אֶל יֵתֵר חַתָּנוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ אֲלֶכָה נָא וְאֲשׁוּבָה אֵל אֲחִי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וְאָרְאַהּ הַעוֹדֶם חַיִּים וַיֹּאמֶר יֵתֵרוֹ לְמֹשֶׁה לֵּךְ לְשָׁלוֹם: וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְיָן לֵךְ שָׁב מִצְרַיִם כִּי מָתוּ כָּל הָאֲנָשִׁים הַמְּבַקְשִׁים אֶת נַפְשְׁךָ: וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת בָּנָיו וַיִּרְכָּבֵם עַל הַחֲמֹר וַיָּשָׁב אֶרְצָה מִצְרַיִם וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת מֵטֵה הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ׃"

(שם, "ח-כ")

משה אינו מספר ליתרו על המטרה האמתית של חזרתו למצרים. לאחר מכן, משה מקבל קריאה וציווי נוספים

כאמור, הוויכוח בין הקב"ה למשה הוא על דרך הנהגת העם. משה סבור כי שנות העבדות יצרו אצל העם חוסר אמונה בכח לשנות, ועל כן שמיעת דיבורים אודות הצלה עתידית לא ייצרו אצלם תקוות. למעשה, סבור משה כי ההיפך הוא הנכון, והם אף יבוזו וילעגו לבעל הבשורה. משה מאמין בהנהגת אחרת, המתמקדת בשלב הראשון בחוש הראייה, בגירוי ויזואלי חריג, כפי שארע לו בעצמו במעמד הסנה. משה סבור שכפי שתופעה החורגת מדרך הטבע הסבה את תשומת ליבו בסנה, כך גם העם צריך אותות שיש בהם חריגה מדרך הטבע כדי ליצור בקרבם זיק ראשון של אמונה.

הקדוש ברוך הוא נענה לבקשת משה ומצייד אותו באותות:

"וַיֹּאמֶר אֵלָיו ה' מַה זֶה בְּיָדְךָ וַיֹּאמֶר מַטֵּה: וַיֹּאמֶר הַשְּׁלִיכֵהוּ אֶרְצָה וַיִּשְׁלִיכֵהוּ אֶרְצָה וַיְהִי לְנֹחֵשׁ וַיִּגַּס מֹשֶׁה מִפְּנֵיו: וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה שְׁלַח יָדְךָ וְאַחַז בְּזַנְבוֹ וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיַּחַזְק בוֹ וַיְהִי לְמַטֵּה בְּכַפּוֹ: לְמַעַן יֵאמְנוּ כִּי נִרְאָה אֱלֹהֵי ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתֵם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב: וַיֹּאמֶר ה' לוֹ עוֹד הֲבֵא נָא יָדְךָ בְּחִיקְךָ וַיָּבֵא יָדוֹ בְּחִיקוֹ וַיּוֹצֵא וַיְהִי הִנֵּה יָדוֹ מִצְרַעַת כְּשֶׁלֶג: וַיֹּאמֶר הֲשֵׁב יָדְךָ אֶל חִיקְךָ וַיָּשָׁב יָדוֹ אֶל חִיקוֹ וַיּוֹצֵא מִחִיקוֹ וַיְהִי שָׁבָה כְּבָשָׂרוֹ: וְהִיָּה אִם לֹא יֵאמְנוּ לְךָ וְלֹא יִשְׁמְעוּ לְקַל הָאֵת הַרְאִשׁוֹן וְהָאֲמִינוּ לְקַל הָאֵת הָאַחֲרוֹן: וְהִיָּה אִם לֹא יֵאמְנוּ גַם לַשְּׁנֵי הָאֵתוֹת הָאֵלֶּה וְלֹא יִשְׁמְעוּ לְקַלְךָ וְלִקְחַת מִמִּימֵי הַיָּאֵר וְשִׁפְכַת הַיְּבֵשָׁה וְהִיוּ הַמַּיִם אֲשֶׁר תִּקַּח מִן הַיָּאֵר וְהִיוּ לְדָם בַּיּוֹם הַהוּא׃"

לכאורה, כאן צריכות היו להסתתם טענותיו של משה, והוא אמור היה לצאת לשליחות. אולם, אם נעיין היטב בדברי ה' המלווים את תיאור האותות, נוכל להבחין כי הקדוש ברוך הוא לא חזר בו מרעיון השמעת דבריו באזני ישראל. הקדוש ברוך הוא מדריך את משה להשמיע את נאומו באזני העם בשילוב עם עשיית האותות, ורק אם 'לא ישמעו לקלך' יעבור משה לביצוע האותות הבאים.

תגובת משה לא מאחרת לבא:

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל ה' בִּי אֲדֹנָי לֹא אִישׁ דְּבָרִים אֲנִכִּי גַם מִתְּמוֹל גַּם מִשְׁלָשִׁים גַּם מֵאִז דְּבַרְךָ אֶל עַבְדְּךָ כִּי כָבֹד פֶּה וְכָבֹד לְשׁוֹן אֲנִכִּי"

הקדוש ברוך הוא מנסה לשכנע אותו ללכת בכל זאת, אך משה איננו רוצה בכך:

"וַיֹּאמֶר ה' אֵלָיו מִי שֵׁם פֶּה לְאָדָם אוֹ מִי יְשׁוּם אֶלֶם אוֹ חֶרֶשׁ אוֹ פֶקַח אוֹ עוֹר הֲלֹא אֲנִכִּי ה': וְעַתָּה לְךָ וְאַנְכִי אֶהְיֶה עִם פִּיךָ וְהוֹרִיתִיךָ אֲשֶׁר תְּדַבֵּר: וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי שְׁלַח נָא בְּיַד תְּשַׁלַּח"

מרבית הפרשנים מסבירים את טענת משה (לא איש דברים אנכי) כמתייחסת להיעדר כישורים רטוריים ראויים לעמידה בפני פרעה והעם. אולם, לאור נאום משנה תורה

7 כמו כן, הקדוש ברוך הוא מציע למשה להטיל על אהרן את תפקיד הדיבור - אולם האם אהרן הינו בעל כישורים רטוריים גבוהים משל משה? ייתכן, אך על כל פנים לא מצאנו בתורה נאומים המיוחסים לאהרן - בניגוד למשה.

עליו דבר מה מהייעוד בכור בניו, כמו שהיה סוף ייעוד המצרים מכת בכורות"

(ראב"ד, האמונה הרמה, מאמר שלישי, עמ' 103)

הראב"ד מסביר כי האיום בהמתת בנו של משה, נובע מסירובו של משה לבצע את השליחות. נראה, שעל ידי האיום בהמתת הבן מנסה הקדוש ברוך הוא לגרום למשה להבין את הקשר הבלתי ניתן לניתוק שבין הקדוש ברוך הוא לעמו, ובכך לחזק את הזיקה של משה לשליחות ולגאולת בנו בכורו של ה'.

בסופו של יום, מעשה הברית של ציפורה קושר את גורל הבן לגורל העם והופכו לבנו בכורו של הא-ל.

הוויכוח ממשיך

אהבתו העזה של משה לעם ישראל החל מרגע המפגש במצרים, ומאמציו בביצוע השליחות מפורטים היטב בכתוב. אולם, הוויכוח על שיטת הנהגת העם ממשיך ללוות את תיאורי קורות העם לכל אורך תקופת המדבר.

רמז סמוי לצדקת התעקשותו של משה על הנהגת המטה, מופיע בתיאור תגובת העם למפגש עם מנהיגיו:

"וַיִּדְבֹר אֱהֲרֹן אֶת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֶל מֹשֶׁה וַיַּעַשׂ הָאֱתָנָה לְעֵינֵי הָעָם: וַיֹּאמְרוּ הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ כִּי פָקֵד ה' אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכִי רָאָה אֶת עֲנָנִים וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ"

(שמות ד', ל'-ל"א)

סדר ביצוע השליחות תאם את הציווי הא-להי: אהרן השמיע את דברי ה' ולאחר מכן משה בצע את האותות. אולם, תגובת העם מתוארת בסדר הפוך, העם מאמין (כפי הנראה לאותות), ורק אחר כך הוא מגלה נכונות לשמוע את דבר ה'.

לעומת זאת, בפרשה הבאה - כשמשה מעביר את דבר ה' על הגאולה העתידית (שמות ו', ו'-ח') - מתוארת תגובה אחרת של העם:

"וַיִּדְבֹר מֹשֶׁה כֵּן אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה מִקְצֶר רֹחַ וּמִעֲבֹדָה קָשָׁה" (שם, ט')

הדיבור, מבטיח ככל שיהיה, נתקל באוזניים ערלות ובנפש עייפה מחמת השעבוד.

מהקדוש ברוך הוא, עם הדגשה שהקריאה והציווי ניתנים לו כשהוא עדיין שוהה במדין. הקדוש ברוך הוא חוזר ומשמיע באזני משה את מטרת השליחות⁸:

"וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּלִכְתֹּךָ לָשׁוּב מִצְרָיִם רְאֵה כָּל הַמִּפְתִּיחַ אֲשֶׁר שְׁמַתִּי בְיָדְךָ וְעָשִׂיתֶם לִפְנֵי פְרֹעֶה וְאֲנִי אֲחַזֵּק אֶת לְבוֹ וְלֹא יִשְׁלַח אֶת הָעָם: וְאָמַרְתָּ אֶל פְּרֹעֶה כֹּה אָמַר ה' בְּנֵי בְכָרֵי יִשְׂרָאֵל" (שם, כ"א-כ"ב)

כעת, נותר רק לברר כיצד מתקשר סיפור המלון לסירובו של משה לבצע את השליחות, ומהו המסר שמנסה הקב"ה להעביר למשה דרך האיום על מות בנו.

שאלת תיחום גבולותיו של סיפור המלון נידון רבות בפרשנות. מרבית הפרשנים הגדירו את פסוקים כ"ד-כ"ו כגבולות הסיפור, ולא חיפשו זיקה ממשית בינו לבין הסיפור שקדם לו. לעומתם, מצויים פרשנים אחרים שהציבו את פסוק כ"ג כפסוק הפותח את סיפור המלון ומהווה הסבר לרצון ה' לפגוע במשה⁹. פסוק כ"ג חוזר לידם לתיאור הוויכוח שבין הא-ל למשה על השליחות, ומהווה תוכחה למשה תוך איום בהמתת בנו אם יתראש בביצוע השליחות שהטיל עליו הא-ל:

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵיךָ שְׁלַח אֶת בְּנֵי וְיַעֲבֹדְנִי וְתִמְאָן לְשַׁלְּחוֹ הִנֵּה אֲנִי הֹרֵג אֶת בְּנֶךָ בְּכַרְךָ: וַיְהִי בְדַרְךָ בְּמִלּוֹן וַיִּפְגְּשׂוּהוּ ה' וַיִּבְקֶשׂ הַמֵּיתוֹ: וַתִּקַּח צִפְרָה צֹר וַתִּתְּרַת אֶת עַרְלַת בְּנֶהּ וַתִּגַּע לְרַגְלֵי וַתֹּאמֶר כִּי חָתַן דָּמִים אֶתָּה לִי: וַיִּרְף מִמֶּנּוּ אַז אֲמַרְהָ חָתַן דָּמִים לְמוֹלַת"

(שם, כ"ג-כ"ו)

וכך כותב הראב"ד:

"והיה סבת זה, מאמר השם יתברך לו: 'כה אמר ה' בני בכורי ישראל ואומר אליך שלח את עמי ויעבדני. ותמאן לשלחו, הנה אנכי הורג את בנך בכורך'. והיה זה הייעוד, כאלו בו שתוף לנביא גם כן להתמהמהו ללכת, והתנצלותו התנצלות אחר התנצלות. ושב

⁸ על סרובו של משה לבצע את השליחות גם לאחר פרידתו מעם ה' לאחר מעמד הסנה עיינו ברשב"ם ובראב"ע. כמו כן, ראו בנייתוח הספרותי שמציע ד. אלגביש, פרשת שמות, דף שבועי 686, בר אילן, תשס"ז:

http://www.biu.ac.il/JH/Parasha/shemoth/alg.html#_ftn5

⁹ עיינו דברי יוסף קמחי, ספר הגלוי, ברלין תרמ"ז, ערך 'אז': "ותמאן לשלחו" - ואתה ממאן ללכת בשליחותי לשלחם ממצרים ותלך בקושי? הנה אנכי הורג גרשם שהוא בנך בכורך, וזהו 'ויהי בדרך במלון ויפגשוהו ה' ויבקש המיתו". רשב"ם וראב"ע פרשו אף הם את הרצון להמית את משה כנובע מסרבנותו לבצע את השליחות, אולם הם אינם מפרשים את פס' כ"ג כמסוב אל משה. קאסטו מצביע על הזיקה הספרותית שבין הרצון להמית את בנו של משה לפסוק כ"ג, אולם אף הוא אינו מפרש אותו כאיום כלפי משה.

*
 * כל הזכויות שמורות לשיבת הר עציון ולד"ר ברכי אליצור, תשע"ג
 * עורך: אורי יעקב בירן
 *
 * בית המדרש הווירטואלי
 * מיסודו של
 * The Israel Koschitzky Virtual Beit Midrash
 * האתר בעברית: <http://www.etzion.org.il/vbm>
 * האתר באנגלית: <http://www.vbm-torah.org>
 * משרדי בית המדרש הווירטואלי: 02-9937300 שלוחה 5
 * דוא"ל: office@etzion.org.il
 * לביטול רישום לשיעור:
 * <http://etzion.org.il/vbm/unsubscribe.php>
 *